

نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در ایجاد ارتباط بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان و خودکارآمدی معلمان در تدریس علوم تجربی به عنوان پژوهش

ثناصرفری- استادیاردانشگاه پیام نور تهران

ناصرشیربگی- دانشیاردانشگاه کردستان

کیهان رضایی^۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی نقش خود-کارآمدی تحصیلی در پیوند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و خودکارآمدی معلمان در تدریس علوم تجربی به عنوان پژوهش بود. راهبرد تحقیق کمی بود که بصورت توصیفی همبستگی اجرا شد. نمونهای به حجم ۳۲۶ نفر از دانش آموزان و معلمان درس علوم پایه ششم ابتدایی شهرستانچ در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ به شیوه نمونه گیری خوشة ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت. ایزارتگرداوری داده ها، پرسشنامه خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی علوم تجربی بود که روایی و پایایی آن ها بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های همبستگی پیرسون، رگرسیون ساده و چندگانه و آزمون تحلیل مسیر استفاده شد. برخی نتایج نشان داد که بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش، خودکارآمدی تحصیلی در ابعاد حل مسئله و کاربرد، و عملکرد تحصیلی روابط مثبت معنی داری وجود داشت. نتایج همچنین نشان داد که دو مؤلفه خودکارآمدی حل مسئله و کاربرد می توانند تا شدحقيقت توصیفی همبستگی اجرق نیز کمی و بصور نقش میانجی را در تأثیر مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس ایفا کنند.

کلیدواژه ها

خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش، خودکارآمدی تحصیلی علوم، عملکرد تحصیلی، پایه ششم ابتدایی

مقدمه

پیشرفت تحصیلی دانشآموzan، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش‌های این نظام، در واقع برای پوشاندن جامعه عمل به این امر است. بنابراین بررسی متغیرهایی که با پیشرفت تحصیلی در دروس مختلف رابطه دارد، یکی از موضوعات اساسی تحقیق در نظام آموزش و پرورش است (Paezzi, Shahraray, Farzad, Safaei, 2007:26). یکی از دروسی که کیفیت آن بسیار مورد توجه مسئولین آموزش و پرورش، خانواده‌ها، اندیشمندان و منتقدان تعليم و تربیت است درس علوم می‌باشد؛ اما برخی پژوهش‌ها در زمینه بررسی مشکلات درس علوم دوره ابتدایی حاکی از آن است که معلمان بر مطالب درسی تسلط کامل ندارند؛ مراکز تربیت معلمان شایسته برای آموزش علوم موفق نیستند و نهایتاً اینکه در کتاب‌های علوم تجربی دوره آموزش عمومی به جای پرورش عادت به نظم و تفکر علمی در دانشآموzan، بیشتر بر حافظه تأکید شده است (Ostad et al, 2012:118). به منظور بهبود این وضعیت، در برنامه‌های آموزشی جدید علوم تجربی، به ویژه در دوره آموزش عمومی، استفاده از روش‌های تدریس مبتنی بر فرایند حل مسأله و مهارت‌های تفکر نسبت به گذشته اهمیت بیشتری یافته است. بر اساس این دیدگاه، برنامه‌ریزان در محتواهای برنامه درسی به طرح موقعیت‌های حل مسأله‌ای می‌پردازنند. در این موقعیت‌ها دانشآموzan راهنمایی می‌شوند تا در مسیر حل مسأله، به دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های تازه دست یابند (Ostad et al, 2012:117).

در بیان اهمیت استقرار روش‌های تدریس مبتنی بر رویکرد حل مسأله، سازمان استانداردهای بین‌المللی آموزش علوم (NSSE) اخیراً سندی را با هدف بهبود سواد علمی همگان تدوین نموده است. جهت دستیابی به این هدف چالش برانگیز، استانداردها به طور ویژه‌ای رویکردهای روش‌های تدریس و یادگیری درس علوم بوده و بر پژوهش در علوم به عنوان یک ویژگی برجسته تأکید دارند. با این حال بسیاری از معلمان گزارش می‌کنند که آن‌ها هرگز تدریس یا یادگیری درس علوم را به عنوان پژوهش تجربه نکرده‌اند. این امر به ویژه در مقطع ابتدایی مشهود به نظر می‌رسد (Deira esmulek, 2004:1). اما قبل از توضیح بیشتر، لازم است که مفهوم تدریس علوم به عنوان پژوهش و خودکارآمدی مرتبط با آن توضیح داده شود. سازمان استانداردهای بین‌المللی آموزش علوم (1996)، این مفهوم را به عنوان یک فعالیت پیچیده توصیف می‌کند که شامل مشاهده، طرح سؤال، بررسی کتب و منابع اطلاعاتی جهت دیدن دانش موجود در زمینه موضوع مورد نظر، تدوین طرح پژوهش، مرور آن‌چه که هم‌اکنون بر اساس شواهد تجربی به وضوح می‌دانیم، استفاده از ابزارهای گردآوری داده‌ها، تحلیل و تفسیر داده‌ها، ارائه پاسخ‌ها، توضیحات و پیش‌بینی و گزارش نتایج می‌باشد (Deira esmulek, 2004:1). ۲. همچنین خودکارآمدی، باورها و قضاوت‌های افراد از توانایی‌هایشان در انجام تکالیف خاص و در موقعیت‌های ویژه می‌باشد (Mirmoshtaghi, 2005). خودکارآمدی در تدریس می‌تواند بینگروضعیت معلمی باشد که دوست داردانشآموzan را به چالش کشیده و از طریق پرسش از آن‌ها، میزان موفقیت دانشآموzan را بررسی و ارتقاده (Dra-Esmulek, 2004:44). بر اساس نظر بندورا، زمانی که خودکارآمدی به تکلیف معینی اختصاص داشته باشد یعنی شامل قضاوت‌های فرد در مورد توانایی خود در انجام تکالیف خاصی باشد، بهتر و بیشتر می‌تواند پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کند (Nazary, 2005). در مورد دانشآموzan نیز، فراگیران دارای باورهای خودکارآمدی بالا، صرف نظر از میزان توانایی واقعی شان در فعالیت‌های مدرسه موقوف ترنده و از استراتژی‌های یادگیری مؤثری استفاده می‌کنند (Karimzade, 2006).

به طور کلی از آن جا که پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که متغیرهایی همچون خودکارآمدی، راهبردهای یادگیری بر موفقیت تحصیلی تأثیر دارند (Pentrij, 2000). لذا مسأله‌ای که مطرح می‌شود این است که نحوه روابط این متغیرها با یکدیگر چگونه است؛ آیا خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش می‌تواند بر خودکارآمدی تحصیلی دانشآموzan اثرگذار باشد. آیا خودکارآمدی معلمان موجب ارتقاء عملکرد تحصیلی دانشآموzan می‌گردد و آیا خودکارآمدی تحصیلی فراگیران تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر عملکرد تحصیلی آن‌ها خواهد داشت؛ به طور ویژه در پژوهش حاضر تأثیر مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش بر عملکرد تحصیلی دانشآموzan، به طور مستقیم و با واسطه خودکارآمدی تحصیلی بررسی می‌گردد.

در قلمرو اصلاح آموزش علوم، تأکید ویژه‌ای بر اهمیت کسب تجارب پژوهشی در درس علوم در میان دانشآموzan شده است. بنابراین ابتدا تعریف اصطلاح پژوهش که به وفور در این نوشتار به کاررفته است می‌تواند مفید باشد. این واژه

معادل انگلیسی "inquiry" می‌باشد و بیانگر فعالیت‌هایی است که دانش‌آموزان در توسعه دانش درگیر شده و مفاهیم علمی را درک می‌کنند؛ به علاوه، این فعالیت‌ها منجر به کسب توانایی‌هایی جهت انجام پژوهش علمی و فهم چگونگی آن می‌گردد. از دیدگاه دیگر، روش پژوهشی اشاره به یک رویکرد در تدریس علوم دارد. در این زمینه (NSSE) پنج ویژگی ضروری کلاس‌های درس به روش پژوهشی را مطرح می‌کند که در تمام مقاطع تحصیلی کاربرد دارد، (Dra-Smolleck, 2004:2).

۱. یادگیرنده به طور علمی بر روی سؤالات محوری درگیر می‌شود.
۲. یادگیرنده قبل از هر چیز به بررسی شواهدی جهت پاسخ‌گویی به سؤالات اهتمام می‌ورزد.
۳. یادگیرنده توضیحات مبتنی بر شواهد مختلف را فرمول بندی می‌کند.
۴. یادگیرنده، توضیحات را به دانش علمی پیوند می‌زند.
۵. یادگیرنده یافته‌ها را گزارش و نتایج را تعديل می‌کند (Dra-Smolleck ۲۰۰۴:).

خودکارآمدی تحصیلی

خودکارآمدی به باورهای فرد در مورد توانایی‌ها، ظرفیت، استعدادها برای یادگیری و عملکرد در موقعیت‌های مختلف اشاره دارد که از این طریق بر عملکرد خود نیز اعمال کنترل می‌کند. این باورهای افراد در مورد اثر بخشی خود، به عنوان مهم ترین مکانیسم‌های کارگزاری شخصی¹، در جهت اعمال کنترل هایی در نظر گرفته شده است (Emam jome, 2007). در نظام بندورا، منظور از خودکارآمدی شخصی احساس‌های شایستگی، کفاایت و قابلیت در کنارآمدن با زندگی است (Karimzade, 2006). بر حسب نظر بندورا، باورهای خودکارآمدی شخص دقیقاً تفسیر او از کارهای گذشته نیست بلکه ابزاری هستند که چگونگی تعامل او را با محیط و افراد دیگر ممکن می‌سازد (Bandura, 1997). بندورا معتقد است خودکارآمدی مختص به تکلیف است و می‌توان آن را در رابطه با زمینه‌های مختلف کارکرد انسان مورد بررسی قرار داد. به عنوان نمونه ادراکات و باورهای خودکارآمدی تحصیلی به تعیین این که فرآگیر چه کارهایی را می‌تواند با داشش و مهارت‌هایش انجام دهد، کمک می‌کند. درنتیجه این ادراکات بیانگر این مطلب است که پیشرفت تحصیلی تا حد زیادی تحت تأثیر ادراکات فرآگیر در مورد توانایی‌هایش بوده و به وسیله آن پیش‌بینی می‌شود (Mimi, 2004).

خودکارآمدی تحصیلی، نوعی قضاوت شخصی است که میزان تلاش و پشتکار فرد را برای حصول موفقیت در قلمرو تحصیلی ویژه‌ای مانند ریاضی، علوم و غیره تعیین می‌کند. این انتظارات فردی، که در نظریه اجتماعی - شناختی تحت عنوان تفکر خود مرجع² موسوم شده است، تعیین‌کننده میزان اصرار، مداومت، شکیباتی و تحمل فرد برای دستیابی به سطح تبحر در حیطه‌ای معین از تکالیف درسی است (Seif & Marzughī, 2008:3). بر اساس نظر بندورا، زمانی که خودکارآمدی به تکلیف معینی اختصاص داشته باشد یعنی شامل قضاوت‌های فرد در مورد توانایی خود در انجام تکالیف خاصی باشد، بهتر و بیشتر می‌تواند پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کند (Nazary, 2005). فرآگیران دارای باورهای خودکارآمدی بالا، صرف نظر از میزان توانایی واقعی‌شان در فعالیت‌های مدرسه موفق‌ترند و از استراتژی‌های یادگیری موثری استفاده می‌کنند (Karimzade, 2006). گولایتی³ مؤلفه‌های خودکارآمدی تحصیلی را در دانش‌آموزان مورد بررسی قرار داد. او برای آزمودن مؤلفه‌ها، نظریه خودکارآمدی بندورا را به عنوان مبنای کار خود قرار داد؛ او دریافت که موفقیت‌های گذشته، الگو سازی، تشویق کلامی، و برانگیختگی هیجانی، نقش قابل توجهی در شکل‌گیری باورهای خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دارند و پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی و پیگیری تحصیلات و ادامه تحصیل و خودکارآمدی پایین، ترک تحصیل را پیش‌بینی می‌کند (Samadi, 2007).

خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش

پژوهشگران بسیاری تلاش نمودند تا نظریه بندورا را در حوزه آموزش بکار گیرند. در اواسط دهه ۱۹۷۰ میلادی اولین

1 – Mechanism of personal agency

2 – self-referenced thought

3 – Golightly, T. R.

چارچوب مفهومی پژوهش

یکی از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش می‌باشد. جهت اندازه‌گیری این متغیر به دیدگاه دیرا-اسمولک (Dra-Smolleck, 2004) استناد می‌شود که در تدریس علوم به عنوان پژوهش، به پنج بعد درگیر ساختن فرآگیران با سؤالات، اهمیت دادن به شواهد علمی، فرمول‌بندی توضیحات، ارزشیابی توضیحات، و گفت‌وگو و تعديل توضیحات اندازه‌گیری قائل است. بنابراین خودکارآمدی معلمان در تدریس علوم می‌تواند به عنوان احساس معلم نسبت به توانایی‌های خود در زمینه استقرار این ویژگی‌ها در کلاس درس باشد. به طور واضح‌تر منظور از خودکارآمدی تدریس، سطحی است که معلم معتقد است می‌تواند بر عملکرد دانش‌آموزان تأثیر بگذارد (Armor, 1976; Berman and McLaughlin, 1977).

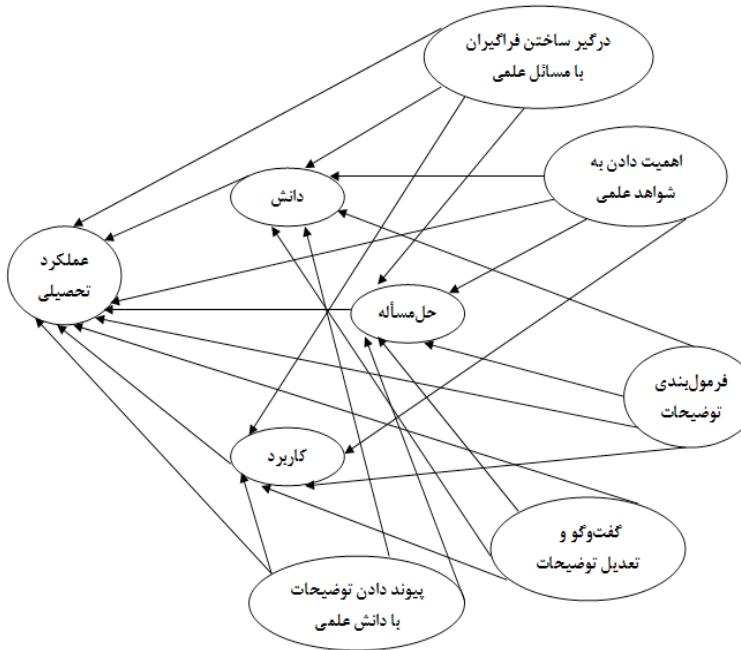
اگرچه پژوهش مستقیمی که تأثیر خودکارآمدی تدریس معلمان را بر خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان نشان دهد، مشاهده نشده اما با استناد به مطالعات گروه راند و دیدگاه‌های آرمور (Armor, 1976) و برمن و مک‌لائولین (Berman and McLaughlin, 1977) که بیان نمودند خودکارآمدی تدریس می‌تواند بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد و نیز با توجه به نتایج پژوهش‌های مختلف مبنی بر تأثیر خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان بر عملکرد تحصیلی آن‌ها (Mir- moshtaghi, 2005; Pentrij, 2008, Mazrugh and Seif 2000)، این موضوع محتمل است که احساس خودکارآمدی تدریس معلمان با احساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان نیز مرتبط باشد.

باتوجه به آن‌چه گفته شد پژوهش حاضر به دنبال بررسی تأثیر مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به صورت مستقیم و با واسطه مؤلفه‌های خودکارآمدی تحصیلی می‌باشد. چارچوب مفهومی پژوهش در شکل (۱) ارائه شده است.

ابزار اندازه‌گیری باورهای خودکارآمدی معلمان توسط گروه راند تدوین گردید. این ابزار در سال ۱۹۷۶ توسط آرمور و در سال ۱۹۷۷ توسط برمن و مک‌لائولین اجرا شد. هم آرمور (rmur,A 1976) و هم برمن و مک‌لائولین (Berman & Maclaolin,) (1977) خود کارآمدی معلم را به عنوان «سطحی (میزانی) که معلم معتقد است می‌تواند بر عملکرد دانش‌آموزان تأثیر بگذارد» تعریف نمودند. در مجموع نتیجه پژوهش آرمور حاکی از آن بود که رابطه مثبتی بین خودکارآمدی معلم و موفقیت دانش‌آموزان وجود داشت. همچنین برمن و مک‌لائولین نیز در پژوهش خود به همین نتیجه دست یافتند (Dra-Smolleck, 2004:47-37). در ادامه بررسی‌های بیشتری در زمینه خودکارآمدی معلمان، با تأکید بر حوزه‌های مختلف و منحصر به فرد، صورت گرفت. نمونه‌ای از این تلاش‌ها پژوهش لوری دیرا-اسمولک (Lori Dra-Smolleck, 2004) بود که در رساله دکتری خود در دانشگاه پنسیلوانی آمریکا به تدوین و اعتباریابی ابزار اندازه‌گیری باورهای خودکارآمدی معلمان درس علوم با درنظر گرفتن علوم به عنوان پژوهش پرداخت. حاصل این تلاش‌ها تدوین مقیاس خودکارآمدی معلمان درس علوم به عنوان پژوهش (TSI) که حاوی ۶۹ گزاره بوده و خودکارآمدی تدریس معلمان علوم را با درنظر گرفتن این درس به عنوان پژوهش در قالب پنج بعد درگیر ساختن فرآگیران با سؤالات، اهمیت دادن به شواهد علمی، فرمول‌بندی توضیحات، ارزشیابی توضیحات، و گفت‌وگو و تعديل توضیحات اندازه‌گیری می‌نماید.

در مجموع علاوه بر پژوهش‌های گروه راند، آرمور (Rand and Armor, 1976) و برمن و مک‌لائولین (McLaughlin, 1997) پژوهش‌های دیگری نیز در زمینه ارتباط خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی انجام گرفته است که از آن جمله می‌توان به یافته‌های پژوهش سیف و مژروقی (Seif and Mrazrughi, 2008)، و میر مشتاقی (Mirmoshtaghi, 2005) اشاره نمود که نشان دادند خودکارآمدی، عامل پیش‌بینی کننده مهمی برای عملکرد تحصیلی بوده است. به طور مشابه نتایج پژوهش دیگری نشان داد که متغیر خودکارآمدی اثر مستقیم بر موفقیت تحصیلی دارد و اهداف مهارتی از طریق متغیرهای واسطه‌ای خودکارآمدی، راهبردهای یادگیری و پایداری بر موفقیت تحصیلی تأثیر دارد (Pentricj, 2000).

شکل ۱: چارچوب مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از آنجایی که منجر به پیشنهادهای اجرایی جهت ارتقای کیفیت فرایندهای تدریس و یادگیری می‌گردد، کاربردی است و از جهت نحوه گردآوری داده‌ها و میزان کنترل متغیرها، از نوع پژوهش‌های کمی توصیفی می‌باشد. همچنین از آن جا که به بررسی ارتباط این متغیرها پرداخته می‌شود، لذا از میان انواع پژوهش‌های توصیفی می‌توان آن را در حیطه پژوهش‌های همبستگی دانست.

جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان علوم پایه تحصیلی ششم ابتدایی شهر سنندج در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ و نیز دانش‌آموzan پایه ششم ابتدایی بود؛ تعداد این افراد ۴۴۸۱ نفر بود. جهت تعیین حجم نمونه معلمان به جدول مورگان استناد گردید که تعداد نمونه‌ی پیشنهادی ۳۵۴ نفر را نشان می‌داد. در ادامه به شیوه نمونه‌گیری خوش ای چند مرحله‌ای، ۵۶ کلاس درس علوم انتخاب و از هر کلاس، علاوه بر معلم کلاس، پنج دانش‌آموzan نیز به صورت تصادفی ساده انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. بنابراین حجم نمونه نهایی ۳۳۶ نفر بود. البته به منظور آن که انجام آزمون‌های آماری همچون رگرسیون چندگانه یا تحلیل مسیر میسر گردد، لازم بود که تعداد نمرات معلمان و دانش‌آموzan یکسان باشد. لذا پس از انتخاب و اجرای ابزارهای گردآوری داده‌ها بر روی معلمان و دانش‌آموzan به عنوان افراد نمونه اصلی، در ادامه به ازای نمره خودکارآمدی تدریس هر معلم، نمره خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی یکی از دانش‌آموzan وی به صورت تصادفی انتخاب شده و ارتباط آن‌ها با یکدیگر مورد بررسی قرار گرفت.

ابزار گردآوری داده‌ها

جهت گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه محقق‌ساخته و نیز نمرات دانش‌آموzan در درس علوم استفاده شد. پرسشنامه اول به منظور اندازه‌گیری خودکارآمدی تدریس معلمان علوم (با در نظر گرفتن علوم به عنوان پژوهش) و بر مبنای پرسشنامه دیرا- اسمولک (۲۰۰۴) طراحی گردید. این پرسشنامه، خودکارآمدی تدریس معلمان علوم را در قالب پنج بعد خودکارآمدی در درگیر ساختن فرایین با مسائل علمی، اهمیت دادن به شواهد علمی، فرمول‌بندی توضیحات، پیوند دادن توضیحات با دانش علمی، و گفت و گو و تعديل توضیحات اندازه‌گرفت. پرسشنامه دوم به منظور اندازه‌گیری خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموzan با تأکید بر درس علوم مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه بر مبنای مدل

خودکارآمدی پاجارس و میلربوده و اولین بار توسط سیف و مرزووقی (Seif and Mazrighi, 2008) طراحی شد. این پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی علوم دانش آموزان را در قالب سه بعد خودکارآمدی حل مسأله، دانش، و کاربرد بررسی می نماید. پایایی این ابعاد در پژوهش سیف و مرزووقی به ترتیب با ضریب آلفای کرونباخ .۹۲، .۸۸ و .۸۵. مورد تأیید قرار گرفت. در پژوهش حاضر، روئی محتوایی پرسشنامه ها، با استناد به نظر متخصصان حوزه تعليم و تربیت بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین جهت بررسی پایایی پرسشنامه ها نیز به ضریب آلفای کرونباخ استناد گردید؛ مقدار آلفای کرونباخ دو پرسشنامه خودکارآمدی تدریس و خودکارآمدی تحصیلی به ترتیب برابر با .۹۴۹ و .۷۱۶ بود که بیانگر مورد تأیید بودن پایایی پرسشنامه ها می باشدند. نهایتاً جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان، رگرسیون ساده و تحلیل مسیر استفاده شد.

یافته ها

مهم ترین سؤالات مورد بررسی در پژوهش حاضر، پیرامون شناسایی روابط مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی در درس علوم، خودکارآمدی معلمان در تدریس علوم به عنوان یک فرایند پژوهشی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در درس علوم بود. به طور ویژه پژوهش حاضر به مطالعه نقش میانجی مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی درس علوم، در ایجاد رابطه بین خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان یک فرایند پژوهشی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان پرداخته است. در ادامه یافته های مربوط به بررسی این سؤالات ارائه شده است.

۱- آیا ارتباط معنی داری بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس به عنوان پژوهش، مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در درس علوم وجود دارد؟

جهت بررسی همبستگی بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس به عنوان پژوهش، مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در درس علوم از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول (۲-۴) ارائه شده است. یافته ها حاکی از آن بود که همبستگی دو به دوی بسیاری از متغیرها با یکدیگر مثبت بوده و در سطح خطای کمتر از .۰۰ معنی دار بود. به طور ویژه نتایج نشان داد که تمام مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش با عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس ارتباط مثبت و معنی داری داشتند. به این معنی که با بالا رفتن میزان خودکارآمدی معلمان در هر یک از این ابعاد، می توان انتظار داشت که عملکرد تحصیلی دانش آموزان نیز ارتقا یابد. نتایج همچنین نشان داد که مؤلفه های خودکارآمدی تدریس با خودکارآمدی تحصیلی در ابعاد حل مسأله و کاربرد نیز ارتباط مثبت و معنی داری داشتند، اما هیچ یک از این مؤلفه ها، ارتباط معنی داری با بعد دانش نداشتند. نتایج بررسی ارتباط مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی علوم با عملکرد تحصیلی نیز نشان داد که دو بعد حل مسأله و کاربرد با عملکرد تحصیلی دارای ارتباط مثبت معنادار بودند، اما بعد دانش ارتباط معنی داری با عملکرد تحصیلی نداشت. سایر نتایج در جدول (۲-۴) ارائه شده است.

جدول ۱: ماتریس همبستگی روابط مؤلفه های خودکارآمدی تدریس، خودکارآمدی تحصیلی و عملکرد تحصیلی در درس علوم

							(۳) فرمول بندی توضیحات
		۱	.۷۳۷**	.۷۷۴**			(۴) پیوند توضیحات با دانش علمی
		۱	.۷۷۹**	.۷۰۵**	.۷۴۵**		(۵) تعدل توضیحات
		۱	.۷۵۸**	.۷۰۸**	.۸۰۷**	.۷۸۴**	(۶) دانش
		۱	.۰۰۹	-.۰۶۵	-.۰۲۸	-.۰۶۷	(۷) حل مسأله
-۰۲۱۹		.۴۱۱**	.۶۰۷**	.۶۷۳**	.۵۷۹**	.۴۷۸**	(۸) کاربرد
.۱۹۵		.۵۸۹**	.۷۹۷**	.۷۹۱**	.۷۹۷**	.۵۴۳**	(۹) عملکرد تحصیلی
.۱۳۴		.۴۶۹**	.۵۶۵**	.۶۲۰**	.۴۷۹**	.۴۷۸**	
(۶)	(۵)	(۴)	(۳)	(۲)	(۱)		

** در سطح ۰۰.. معنی دار است.

۲- آیا مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی درس علوم می توانند نقش میانجی را در ارتباط بین خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس ایفا کنند؟

مفهومه اصلی پژوهش حاضر این بود که مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم هم به صورت مستقیم و هم با واسطه مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی علوم بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس تأثیر می گذارند. بدین منظور در ادامه چارچوب مفهومی پژوهش (شکل ۱-۴) از طریق آزمون تحلیل مسیر مورد ارزیابی قرار گرفته است تا مشخص گردد که آیا اثرات معنی داری بین متغیرهای موجود وجود دارد یا خیر؛

از آن جا که مفروضه اصلی پژوهش حاکی از نقش میانجی سه متغیر داشت، حل مسئله و کاربرد می باشد، لذا سؤال دوم پژوهش به سه سؤال جزئی ترجیزی شده تا از طریق تحلیل آنها، به سؤال اصلی پاسخ داده شود. یادآور می شود که این بخش از پژوهش به شناسایی ضرایب بتای مستقیم و غیرمستقیم می پردازد و لذا در بررسی سؤالات جزئی، ابتدا از آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان و آزمون رگرسیون خطی ساده استفاده شده است تا ضرایب مستقیم شناسایی گردد و در ادامه از طریق آزمون تحلیل مسیر، ضرایب غیرمستقیم نیز شناسایی شده است. در ادامه نتایج حاصل از بررسی سؤالات جزئی ارائه شده است.

۱-۲- آیا بعد دانش به عنوان یکی از ابعاد خودکارآمدی تحصیلی می تواند نقش میانجی را در ارتباط بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم و عملکرد تحصیلی ایفا کند؟

جهت بررسی این سؤال ابتدا تأثیر رگرسیونی هر یک از مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم بر مؤلفه دانش بررسی گردید.

جدول ۲: تأثیر رگرسیونی مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد دانش

مدل	متغیروابسته: خودکارآمدی تحصیلی علوم در بعد حل مسئله	گفتگو و تعدیل توضیحات	پیوند دادن توضیحات با دانش علمی	فرمول بندی توضیحات	اهمیت دادن به شواهد علمی	درگیر ساختن فرآگیران با مسائل علمی	مقدار ثابت	سطح معنی داری	مقدار t	آماره Beta	آماره B
.....		۳,۲۷۳		۰۰۵		مقدار ثابت		۷,۱۴۴		
۰۷۹.		۳۳۲.-		۰۰۵		درگیر ساختن فرآگیران با مسائل علمی		۱,۷۹۴-		۴۵۶.-	
۶۵۳.		۰۸۶.-		۰۰۵		اهمیت دادن به شواهد علمی		۴۵۲.-		۱۱۸.-	
۹۰۱.		۰۲۳.		۰۰۵		فرمول بندی توضیحات		۱۲۵.		۰۳۱.	
۷۵۷.		۰۵۲.		۰۰۵		پیوند دادن توضیحات با دانش علمی		۳۱۱.		۰۷۷.	
۱۴۸.		۲۶۵.		۰۰۵		گفتگو و تعدیل توضیحات		۱,۴۶۸		۳۸۹.	

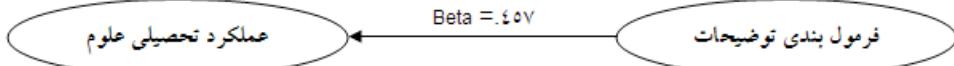
نتایج نشان داد که مقادیر ا در مورد هیچ کدام از متغیرهای پیش بین در سطح خطای کمتر از ۰۰۵.. معنی دار نبود لذا نتیجه می شود که هیچ کدام از مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش تأثیر معنی داری بر خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان در بعد دانش ندارند. از آن جا که تأثیر هیچ یک از مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر مؤلفه دانش معنی دار نبود، بنابراین این مؤلفه نمی تواند نقش میانجی را ایفانماید، لذا از تحلیل های بعدی حذف شد. در ادامه، تأثیر رگرسیونی هر یک از مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان بررسی شد.

جدول ۳: تأثیر رگرسیونی مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس

مدل	متغیروابسته: عملکرد تحصیلی علوم	گفتگو و تعدیل توضیحات	پیوند دادن توضیحات با دانش علمی	فرمول بندی توضیحات	اهمیت دادن به شواهد علمی	درگیر ساختن فرآگیران با مسائل علمی	مقدار ثابت	سطح معنی داری	مقدار t	آماره Beta	آماره B
.....		۰۰۵		۰۰۵		۰۰۵		۰/۰۲۱		-۲/۳۸۷	
۰/۸۵۱		۰/۰۷۸		۰/۰۳۹		۰/۰۳۹		۰/۸۵۱		۰/۱۸۸	
۰/۸۵۱		۰/۰۸۰		۰/۰۳۹		۰/۰۸۰		۰/۰۲۴		۰/۴۵۷	
۰/۳۳۱		۰/۳۶۷		۰/۱۹۷		۰/۱۹۷		۰/۹۳۵		۰/۰۱۸	
۰/۹۳۵		۰/۰۳۴		۰/۰۳۴		۰/۰۸۲		۰/۰۸۲		۰/۰۲۱	

نتایج جدول ۳ نشان داد که مقدار α در مورد مؤلفه‌ی فرمول بندی توضیحات برابر با $2/32$ بود که در سطح خطای کمتر از $.05$ معنی‌دار بود؛ اما مقدار α در مورد سایر مؤلفه‌ها معنی‌دار نبود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که مؤلفه‌ی فرمول بندی اثر معنی‌داری بر عملکرد تحصیلی در درس علوم دارد اما تأثیر سایر مؤلفه‌ها معنی‌دار نیست. در شکل (۲)، دیاگرام مربوط به این نتایج نشان داده شده است.

شکل ۲: تأثیر فرمول بندی توضیحات بر عملکرد تحصیلی

۲-۲- آیا بعد حل مسأله به عنوان یکی از ابعاد خودکارآمدی تحصیلی می‌تواند نقش میانجی را در ارتباط بین مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم و عملکرد تحصیلی ایفا کند؟

بررسی این سؤال در دو سطح انجام گرفت. در واقع از آنجا که در سؤال قبلی، اثرات مستقیم مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan گزارش شد، لذا در ادامه فقط به اندازه‌گیری اثرات غیر مستقیم این مؤلفه‌ها با واسطه متغیر حل مسأله بر عملکرد تحصیلی اندازه‌گیری می‌شود. بر این اساس ابتدا تأثیر رگرسیونی هر یک از متغیرهای مستقل بر خودکارآمدی حل مسأله علوم بررسی شد (جدول ۴). نتایج نشان داد که مقدار α در مورد دو مؤلفه فرمول بندی توضیحات و گفتگو و تعديل توضیحات، در سطح خطای کمتر از $.05$ معنی‌دار بود اما مقدار α در مورد سایر مؤلفه‌ها معنی‌دار نبود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که دو مؤلفه فرمول بندی توضیحات و گفتگو و تعديل توضیحات، اثر معنی‌داری بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله دارند.

جدول ۴: تأثیر رگرسیونی مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله

مدل	آماره B	آماره A	Beta	مقدار α	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۲۴۵.			۳۹۴.	۶۹۵.
در گیر ساختن فراگیران با مسائل علمی	۰۳۶.	۰۲۶.	۰۴۶.	۱۴۴.	۸۸۶.
اهمیت دادن به شواهد علمی	۴۹۸.	۳۶۲.	۰۵۹.	۱,۹۳۵	
فرمول بندی توضیحات	۷۳۶.	۵۲۵.	۰۰۴.	۲,۹۸۶	
پیوند دادن توضیحات با دانش علمی	۲۲۹.	۱۸۱.	۳۱۵.	۱,۰۱۵	
گفتگو و تعديل توضیحات	۵۰۵.	۳۹۲.	۰۴۵.	۲,۰۵۹	
متغیر وابسته: خودکارآمدی تحصیلی علوم در بعد حل مسأله					

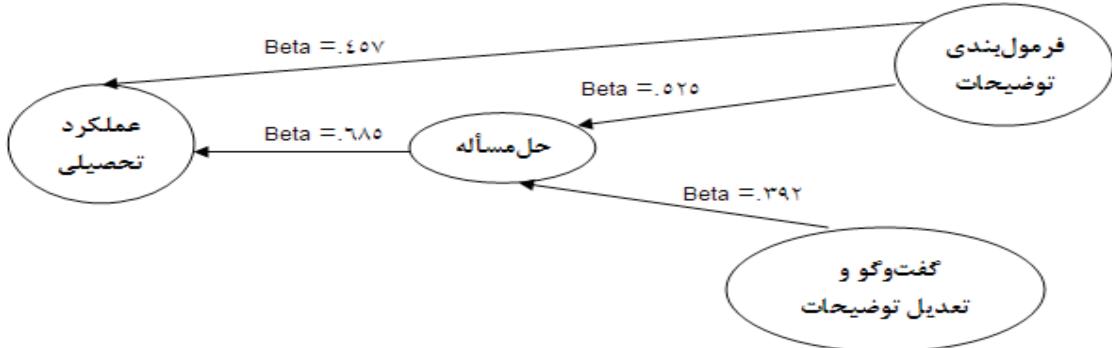
در ادامه تأثیر رگرسیونی متغیر خودکارآمدی حل مسأله بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan در درس علوم، از طریق آزمون رگرسیون خطی ساده اندازه‌گیری شد (جدول ۵). نتایج نشان داد که مقدار α برابر با $.6$ بود که در سطح خطای کمتر از $.05$ معنی‌دار بود و لذا نتیجه گرفته می‌شود که خودکارآمدی تحصیلی علوم در بعد حل مسأله می‌تواند به طور معنی‌داری پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی دانش آموzan در این درس باشد.

جدول ۵: تأثیر رگرسیونی مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس علوم بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله

مدل	آماره B	آماره A	Beta	مقدار α	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	.۷۴۳		-۱/۲۹۳	-.۲۰۱	
خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله	۱/۰۱۳	.۶۸۵	.۶/۹۰۳	.۰۰۰	
متغیر وابسته: عملکرد تحصیلی علوم					

نهایتاً جهت بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه‌های خودکارآمدی تدریس بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan از آزمون تحلیل مسیر استفاده شد. بر این اساس نمودار تحلیل مسیر مبنی بر نقش میانجی متغیر خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله بر ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته در شکل (۳) ارائه شده است.

شکل ۳: نمودار تحلیل مسیر مبنی بر نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در بعد حل مسأله

در جدول (۶) نتایج آزمون تحلیل مسیر ارائه شده است. یافته ها نشان داد که در مجموع از میان مؤلفه های خودکارآمدی تدریس، متغیر فرمول بندی توضیحات با ضریب مسیر $.۸۱۶$ ، بیشترین تأثیر رگرسیونی را بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در درس علوم داشته است. همچنین این متغیر بیشترین اثر غیر مستقیم را نیز بر عملکرد تحصیلی داشته است. نکته دیگر اینکه اگرچه تأثیر غیر مستقیم متغیر خودکارآمدی حل مسأله در این پژوهش بررسی نشده است اما اثر مستقیم آن ($\beta = .۶۸۵$) بیش از سایر مؤلفه های پیش بین بوده است.

جدول ۶: تأثیر متغیرهای پیش بین بر عملکرد تحصیلی در صورت میانجی بودن خودکارآمدی حل مسأله

آنواع تأثیر			متغیرهای پیش بین
کل	غیرمستقیم	مستقیم	
.۸۱۶	.۳۵۹	.۴۵۷	فرمول بندی توضیحات
.۲۶۸	.۲۶۸	-	گفت و گو و تعديل توضیحات
.۶۸۵	-	.۶۸۵	خودکارآمدی حل مسأله

۳-۲- آیا بعد کاربرد به عنوان یکی از ابعاد خودکارآمدی تحصیلی می تواند نقش میانجی را در ارتباط بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم و عملکرد تحصیلی ایفا کند؟

بررسی این سؤال نیز در دو سطح انجام گرفت. بر این اساس ابتدا تأثیر رگرسیونی هر یک از مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد بررسی شد (جدول ۱-۳-۲).

جدول ۷: تأثیر رگرسیونی مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد

مدل	آماره B	آماره A	مقدار t	سطح معنی داری
مقدار ثابت	.۰۶۸	.۱۸۶۵	.۱/۸۶۵	.۰/۰۶۸
درگیر ساختن فراگیران با مسائل علمی	-.۰۲۷	-.۰/۲۰۷	-.۰/۲۳۵	.۰/۲۲۳
اهمیت دادن به شواهد علمی	.۰۴۰	.۰/۳۵۲	.۰/۳۷۱	.۰/۰۲۲
فرمول بندی توضیحات	.۰۱۹۹	.۰/۲۲۶	.۰/۳۹۹	.۰/۱۶۸
پیوند دادن توضیحات با دانش علمی	.۰۳۰۲	.۰/۳۸۱	.۰/۳۲۵	.۰/۰۲۴
گفت و گو و تعديل توضیحات	.۰۱۰	.۰/۰۱۳	.۰/۰۷۲	.۰/۹۴۳
متغیر وابسته: خودکارآمدی تحصیلی علوم در بعد کاربرد				

نتایج نشان داد که مقادیر آ در مورد دو مؤلفه اهمیت دادن به شواهد علمی و پیوند دادن توضیحات با دانش علمی، در سطح خطای کمتر از $.۰۵$. معنی دار بود اما مقادیر آ در مورد سایر مؤلفه ها معنی دار نبود. بنابراین نتیجه گرفته می شود که دو مؤلفه اهمیت دادن به شواهد علمی و پیوند دادن توضیحات با دانش علمی، اثر معنی داری بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد دارند. در ادامه تأثیر رگرسیونی متغیر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در درس علوم، از طریق آزمون رگرسیون خطی ساده اندازه گیری شد (جدول ۸).

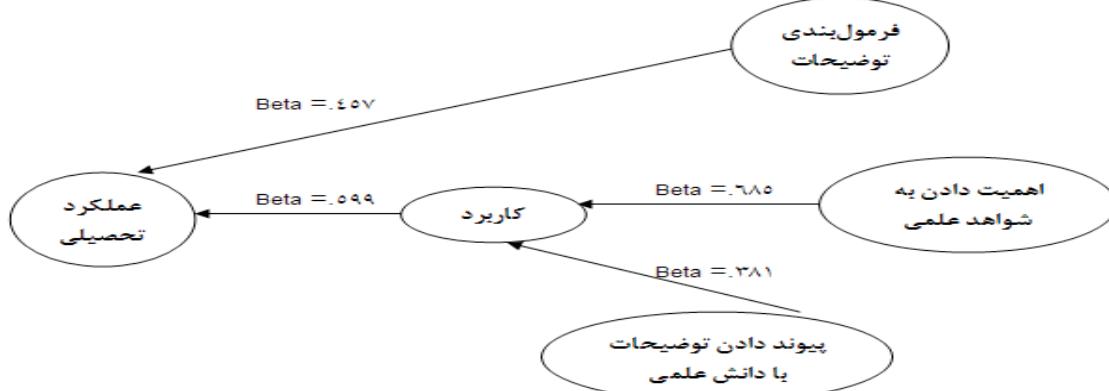
جدول ۸: تأثیرگرسیونی مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم بر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد

متغیر وابسته: عملکرد تحصیلی علوم	خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد	آماره B	آماره t	مقدار معنی داری	مدل
.	-۱/۷۳۰		-۱/۹۳۱	.۰/۰۵۹	مقدار ثابت
.	-۱/۴۱۲	.۰/۵۹۹	.۵/۵۰۳	.۰/۰۰۰	خودکارآمدی تدریس علوم

نتایج نشان داد که مقدار t برابر با $5/۰$ بود که در سطح خطای کمتر از 0.5 معنی دار بود ولذا نتیجه گرفته می شود که خودکارآمدی تحصیلی علوم در بعد کاربرد می تواند به طور معنی داری پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی دانش آموzan در این درس باشد.

جهت بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan از آزمون تحلیل مسیر استفاده شد. براین اساس نمودار تحلیل مسیر مبنی بر نقش میانجی متغیر خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد، در ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته در شکل (۴) ارائه شده است.

شکل ۴: نمودا، تحلیل، مسیر، منع، نقش، میانجی، خودکارآمدی، تحصیل، د، بعد کاربرد

نتایج آزمون تحلیل مسیر (جدول ۹) نشان داد که هیچ یک از متغیرهای پیش بین، هم زمان دارای اثرات مستقیم و غیرمستقیم بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan در درس علوم نبودند. در این میان نکته جالب توجه این است که دو مؤلفه اهمیت دادن به شواهد علمی و پیوند دادن توضیحات با دانش علمی به طور مستقیم اثر معنی داری بر عملکرد تحصیلی در درس علوم نداشتند اما تأثیر آن ها با واسطه خودکارآمدی تحصیلی در بعد کاربرد معنی دار بود.

جدول ۹: تأثیر متغیرهای پیش بین بر عملکرد تحصیلی در صورت میانجی بودن خودکارآمدی حل مسئله

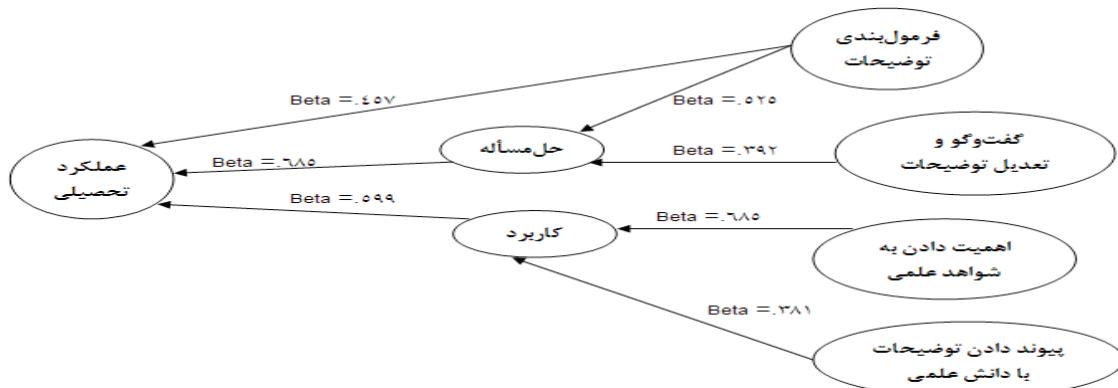
آنواع تأثیر			متغیرهای پیش بین
کل	غیرمستقیم	مستقیم	
.۰/۴۵۷	-	.۰/۴۵۷	فرمول بندی توضیحات
.۴۱۰	.۴۱۰	-	اهمیت دادن به شواهد علمی
.۲۲۸	.۲۲۸	-	پیوند توضیحات با دانش علمی
.۰/۵۹۹	-	.۰/۵۹۹	خودکارآمدی کاربرد

- تحلیل نهایی مفروضه پژوهش مبنی بر تأثیر مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش به صورت مستقیم و با واسطه مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی علوم، بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan در این درس همان گونه که در سؤالات جزئی ۱-۲ تا ۳-۴ مشخص شد، از میان مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم، تنها مؤلفه ای که هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم بر عملکرد تحصیلی دانش آموzan در درس علوم تأثیر داشت، فرمول بندی توضیحات بود. در این میان اما مؤلفه درگیر ساختن دانش آموzan با مسائل علمی، تنها مؤلفه ای بود که هیچ

تأثیری چه مستقیم و چه غیرمستقیم بر عملکرد تحصیلی نداشت. از سوی دیگر از میان مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی علوم، دو مؤلفه حل مسأله و کاربرد می توانستند نقش میانجی را در ارتباط بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس و عملکرد تحصیلی ایفا کنند. اما مؤلفه دانش نمی توانست نقش میانجی را در ارتباط ایفانماید و بنابراین از مدل نهایی پژوهش حذف شد. در مجموع شکل (۵) به عنوان مدل نهایی پژوهش ارائه شده است. این مدل شامل تمامی ضرایب مسیر ارائه شده است که مقادیر آنها معنی دار بوده است. ضرایب مسیر مقادیر بتا می باشند که بین متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته ترسیم شده اند. به طور کلی اگرچه بسیاری از مسیرهای مفروض در چارچوب مفهومی پژوهش، در مدل نهایی تأیید نشد اما در عین حال نتایج نشان داد که دو مؤلفه خودکارآمدی تحصیلی حل مسأله و کاربرد، می توانند نقش میانجی را در ارتباط بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس ایفا کنند.

در شکل (۵) مدل نهایی پژوهش ارائه شده است:

شکل ۵: مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر ابتدا ارتباط مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم، خودکارآمدی تحصیلی و عملکرد تحصیلی علوم اندازه گیری شد. نتایج نشان داد که بین مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم تجربی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در این درس ارتباط مثبت معنی داری وجود داشت. این نتایج مؤید مطالعات گروه راند و دیدگاه های آرمور (Armor, 1976) و بermen و مک لائولین (Berman and McLaughlin, 1977) بود که بیان نمودند خودکارآمدی تدریس می تواند بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیرگذار باشد. این نتایج می توانند ناشی از این مسأله باشد که احتمالاً معلمانی که از سطوح بالاتری از خودکارآمدی تدریس برخوردارند، در جریان فعالیت های تدریس اعتماد به نفس بیشتری داشته، انگیزه مضاعفی برای نشان دادن توانایی های خود در قالب ارائه مثال های جذاب، استفاده از منابع به روز، کاربست فناوری اطلاعات در جریان تدریس، مشارکت دادن دانش آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری و ... دارند؛ بنابراین طبیعی به نظر می رسد که این فعالیت ها بتوانند موجبات یادگیری بهتر دانش آموزان را فراهم نموده، باعث ارتقای عملکرد تحصیلی آن ها گردد. نتایج همچنین نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی علوم تجربی در ابعاد حل مسأله و کاربرد با عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری داشت. این نتایج با یافته های سیف و مژووقی (Seif and Mazrugi, 2008)، میر مشتاقی (Mirmoshtaghi, 2005) و پنتریج (Pentrij, 2000) همسو بود. در تبیین این نتایج می توان گفت احساس خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان به ویژه در زمینه حل مسأله و کاربرد دانسته ها از یک سو می توانند جسارت آن ها را جهت دستکاری محیط پیرامون به منظور دستیابی به راه حل های علمی ارتقا دهد و از سوی دیگر سبب می گردد یادگیری مطالب درس علوم برای آن ها جذاب و لذت بخش گردد، بنابراین قابل انتظار است که چنین دانش آموزانی، در درس علوم تجربی عملکرد بهتری را از خود نشان دهند. البته به این نکته نیز باید توجه داشت که ارتباط بین خودکارآمدی معلمان و دانش آموزان با عملکرد تحصیلی دو سویه بوده و این احتمال وجود دارد که ارتقای عملکرد تحصیلی باعث افزایش خودکارآمدی تدریس معلمان و خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان شده باشد.

در بخش دیگری از پژوهش، نقش میانجی مؤلفه های خودکارآمدی تحصیلی در ایجاد ارتباط بین مؤلفه های

خودکارآمدی تدریس و عملکرد تحصیلی مورد مطالعه قرار گرفت. از جمله نتایج قابل توجه این بخش آن بود که سه مؤلفه اهمیت دادن به شواهد علمی، گفتگو و تعدیل توضیحات و پیوند دادن توضیحات با دانش علمی اگرچه به صورت مستقیم تأثیر معنی داری بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان نداشتند اما با واسطه خودکارآمدی تحصیلی علوم در ابعاد حل مسئله یا کاربرد، تأثیر آن ها معنی دار بود. شاید بتوان گفت که مؤلفه هایی همچون اهمیت دادن به شواهد علمی، گفتگو و بحث پیرامون مسائل علمی و مرتبط ساختن توضیحات با دانش علمی امکان آزمایشگری و دستکاری بیشتر محیط از سوی دانش آموزان را فراهم آورده، خودکارآمدی تحصیلی آن ها را فراهم می آورد؛ در ادامه احساس خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان عملکرد تحصیلی آن ها را تحت تأثیر قرار داده، می تواند نقش میانجی را در تأثیر مؤلفه های خودکارآمدی تدریس بر عملکرد تحصیلی ایفا نماید.

یکی از محدودیت های پژوهش حاضر که باید به آن توجه داشت این است که اگرچه در این پژوهش، رویکرد به درس علوم تجربی به عنوان روش پژوهش بود اما جهت اندازه گیری عملکرد تحصیلی از نمرات دانش آموزان استفاده شد و حال آن که در نظام ارزشیابی پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی، لزوماً این درس به عنوان یک شیوه پژوهشی در نظر گرفته نشده است.

در مجموع با توجه به ارتباط مؤلفه های خودکارآمدی تدریس علوم به عنوان پژوهش با عملکرد تحصیلی دانش آموزان، پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی به طراحی الگویی جهت استقرار و ارزیابی خودکارآمدی تدریس معلمان پرداخته شود. همچنین با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر جهت بهبود فعالیت های تدریس درس علوم و ارتقاء عملکرد دانش آموزان در این درس مطرح می گردد:

- برگزاری کارگاه های آموزش ضمن خدمت برای معلمان جهت آشنایی آن ها با روش های تدریس مبتنی بر فرایند حل مسئله

- تشویق معلمان برخوردار از روحیه پژوهشی در قالب حمایت های مادی و معنوی
- اختصاص دقایق، ساعت یا جلساتی از زمان تدریس به بازدید دانش آموزان از محیط پیرامون مدرسه
- اختصاص بخش عمده ای از نمره ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به فعالیت های عملی دانش آموزان
- فراهم آوردن شرایط انجام آزمایش های کم هزینه و بی خطر در داخل کلاس درس
- مشارکت دادن دانش آموزان در انجام آزمایش های کلاسی

منابع

Ostadhasanlu, H., Faraji khiavi, Z., & Shokrollahi, R. (2012). The fourth and fifth books based on content analysis of science education goals Merrill. *Journal of Research on Curriculum*. Ninth year. The second period. No. 6. Pp. 130-117.

Emamjomeh, M. (2007). *Investigate the relationship between emotional intelligence and academic self-efficacy and goal orientation of students in the humanities and Technical - Engineering*, Tehran University, unpublished MS Thesis, Tehran University.

Paeizi, M., shahrarai, M., farzad, & V., safaei, P. (2007). Effectiveness of assertiveness training on the basic science of happiness and achievement grade high school girl students in Tehran. *Psychological Studies*. Volume 3. No. 4. Pp. 43-25.

Saif, D., &, marzoqi, R. (2007). The relationship between epistemological beliefs and self-efficacy and academic performance of middle school students in science lessons. *Daneshvar*. Fifteenth year. New era. No. 33. Pp. 14-1.

Samadi, A. (2007). *The school students' academic achievement in shahed and non-shahed, non-the-sesis master's menter allameh university relationship between perceived support from family, teachers, friends, and self-efficacy in high*.

Karimzadeh, M. (2006). Examine the relationship between self-efficacy – academic achievement in second year high school girl students, *Journal of Women's Studies*, Year IV, No. 2, pp. 45-29.

Mirmoshtaqaq, S. (2007). *Comparison of efficacy and self-regulation with regard to academic achievement in third grade female students in mathematics - physics and Humanities High School*, - Tehran,

Unpublished master's thesis university.

Nazari, M. (2005). *The relationship between self-concept and anxiety in the pre-university level students area1 Branch*, MS Thesis, Tehran University.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change, *American Psychological Association*, 84(2), 191-215.

Dra-Smolleck, L. (2004). *The Development and Validation of an Instrument to measure preservice teachers' self-efficacy in regard to the teaching of science as inquiry*. Unpublished PhD thesis The Pennsylvania State University.

Mimi, B. (2004). Academic Motivation in Self-Efficacy, Task Value, Achievement Goal Orientations, and Attribution Beliefs, *The Journal of Educational Psychologist*, 34(3), 139-153.

Pintrich, P. R (2000). Multiple goals, multiple pathways: The role of goal orientation in learning and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 92, 544-555.